

EAPN-Fin

Toimintasuunnitelma vuodelle 2010

STOP köyhyys – rakennetaan yhteiskunta kaikille

EAPN-Fin – Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto – on avoin toimintafoorumi köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan toimiville järjestöille, ryhmille ja kansalaisille. Verkosto on perustettu vuonna 1994 ja siihen kuuluu 33 järjestöä tai muuta yhteisöä. Lisäksi sillä on tukijäseninä yksityisiä ihmisiä. EAPN-Fin on Euroopan köyhyyden vastaisen verkoston EAPN:n (European Anti-Poverty Network) jäsen.

Verkosto pyrkii parantamaan köyhyydessä elävien, syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhassa olevien asemaa ja edistämään sosiaalisia oikeuksia, perusturvaa, hyvinvointia sekä itsenäistä suoriutumista. Sen tavoitteena on

- tukea köyhyyden ja syrjäytymisen vastaista toimintaa paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti sekä edistää eri toimijoiden välistä yhteistyötä
- tuoda esiin köyhien ja syrjäytyneiden oma ääni ja edistää köyhyyttä ja syrjäytymistä kartoittavien selvitysten ja tutkimusten tekoa sekä tiedottaa niistä
- toimia Suomen ja Euroopan unionin välisen sosiaalipoliittisen keskustelun ja vuorovaikutuksen edistäjänä.

Köyhyyteen sisältyy paljon aineellista ja inhimillistä hätää sekä vieraantumista sosiaalisesta osallisuudesta. Taustalla on myös poliittisia päätöksiä, joissa ei ole tehty riittävää köyhyyden ja syrjäytymiseen liittyvää riski- ja vaikutusanalyysiä. EAPN-Finiä huolestuttaaakin asenteiden ja politiikan koveneminen. Se haluaa toiminnallaan viestittää: *näe köyhyys - sen poistaminen on yhteinen asia*. Tavoitteen saavuttamiseksi kansalaisten sosiaaliset perusoikeudet ja talousmarkkinoiden vapaudet on saatava keskinäiseen tasapainoon.

VAIKUTTAMISTYÖN PAINOPISTEET VUONNA 2010

Verkoston vuoden 2010 kaikkea toimintaa läpäisevänä perusteemana on *köyhyyttä ja syrjäytymistä kokevien osallisuus*. Teemaa on jo aiempinakin vuosina nostettu esiin ottaen huomioon kansallinen ja EU-tason köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen teemavuosi 2010. EAPN-Fin on mukana konsortiossa jonka STM on valinnut koordinoimaan ja toteuttamaan teemavuoden toimintoja. Konsortion koordinaattorina toimii THL. EAPN-Fin on myös edustettuna teemavuoden kansallisessa toimeenpanoryhmässä (National Implementation Board, NIB). Teemavuoden ja aihepiirin muu laajempi eurooppalainen vaikuttamistoiminta toteutetaan EU-komission ja EAPN:n kautta.

Toimintavuonna 2010 jatketaan edelleen vahvaksi haasteeksi ja vaikuttamisteemaksi muodostunutta työtä *lasten ja lapsiperheiden köyhyyden vähentämiseksi*. Saatuja kokemuksia ja tuotoksia hyödynnetään ja levitetään edelleen niin kansallisesti kuin EU-tasollakin.

Samoin jatketaan työtä *perusturvarikos*-ajatuksen kehittämiseksi ja esilletuomiseksi. Hyvinvointipalvelujen alibudjetoinnit jatkuvat edelleen, liittyen tällä hetkellä erityisesti meneillään olevaan globaaliin talouskriisiin ja siitä johtuviin kuntien taloudellisiin vaikeuksiin. Osin kysymys on myös siitä ettei hyvinvointipalveluihin investointia arvoteta riittävästi suhteessa kuntien ja valtion muihin toimintahaasteisiin. Edellisestä 1990-luvun lamasta ei ole EAPN-Finin mielestä otettu riittävästi opiksi taloudellisen nousukauden ja uuden laman aikana, joten monien huono-osaisten kohdalla nykyinen talouskriisi merkitsee käytännössä jo aiemmin alkaneen heikentymistrendin jatkumista ja pahenemista.

Hyvätkään laatusuositukset eivät toimi, ellei ole käytössä kunnollista vastuu- ja seuraamusjärjestelmää tapauksissa joissa ilmenee vakavia laiminlyöntejä. Poliittinen vastuu ei riitä, vaan vastuu on saatava myös konkretisoitumaan ja kansalaisille todellinen oikeus saada heille lakisääteisesti kuuluvat palvelut ja etuudet. Hyvänä esimerkkinä konkreettisista uudistusmalleista on terveydenhuollon tapaan toteutettu sosiaalitakuu. Palvelujen saamiselle voitaisiin uudistuksen laajan käyttöönoton myötä varmistaa tietyt enimmäisajat ja taata niiden toteutumisen palvelujentarvitsijan asuinpaikasta riippumatta.

Kansalaisjärjestöjen perinteisesti vahvaa asemaa ja roolia hyvinvointiyhteiskunnan rakentajina ja hyvinvointipalvelujen tuottajina heikentävät myös hankintalain tiukat tulkinnat, jotka asettavat yleishyödylliset kolmannen sektorin toimijat samaan ryhmään markkinaehtoisesti toimivien eli liiketaloudellista voittoa tavoittelevien yritysten kanssa. Keskinäisestä yhteistyöstä, kumppanuudesta ja monitoimijuudesta synergiaetua etsivät järjestöt joutuvat yhä useammin kohtuuttomiin tilanteisiin kilpailuhenkisen hankintalakitulkinnan edessä.

EAPN-Finin, kuten koko eurooppalaisenkin verkoston, yleishaasteena on pyrkiä huolehtimaan siitä, että köyhyys- ja osallisuuskäsitteet otetaan EU:n kehittämisessä taloudellisten näkökohtien kanssa tasapainoisesti huomioon. Viimeaikaisessa EU-politiikassa kansalaisten sosiaalisille perusoikeuksille ja muille hyvinvointinäkökohdille on jäänyt usein vain taloudelle alistettu toissijainen painoarvo, vaikka ne komissionkin retoriikassa ovat tasavertainen kärki kolmiossa jonka muina kärkinä ovat talouspolitiikka ja työllisyyspolitiikka.

Köyhyyden ja syrjäytymisen vastaiseen kansalliseen ja eurooppalaiseen keskusteluun ja toimintaan EAPN-Fin vaikuttaa - teemavuoden erityistoimintojen lisäksi - myös

- osallistumalla aktiivisesti Suomen kansallisen toimintaohjelman (NSR) päivittämiseen sekä sen toimeenpanon seurantaan ja arviointiin
- levittämällä kansallisella tasolla tietoa EAPN:n ja EU:n ajankohtaisesta toiminnasta ja sen keskeisistä haasteista
- välittämällä tietoa kansallisesta köyhyys- ja syrjäytymistilanteesta ja sen haasteista EAPN:lle ja sen kautta EU:lle.

Kansalliseen ja EU-päätöksentekoon vaikuttamisessa sekä nyt myös erityisesti 2010-teemavuoteen liittyen EAPN-Fin pyrkii vahvistamaan köyhyyttä ja syrjäytymistä kokevien oman äänen kuulemistä ja sen välittämistä verkoston jäsentahojen ja sidosryhmien kautta suunnittelun ja päätöksenteon avaintoimijoille.

EAPN-Finin ja EAPN:n keskeiset keskustelu- ja vaikuttamishaasteet liittyvät vuonna 2010

- köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen teemavuoden 2010 toteuttamiseen
- köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämisen kansallisiin toimintaohjelmiin (*sosiaalisen suojelun ja osallisuuden avoin koordinaatiomenetelmä*)
- pyrkimykseen saada EU:n sosiaalinen pilari tasapainoon talouskasvun ja työpaikkojen lisäämistavoitteen kanssa (*työllisyys ja Lissabonin strategia*)
- sosiaalisen pilarin merkitykseen EU:n kestävän kehityksen strategiassa
- rakennerahastojen merkitykseen alueiden ja jäsenvaltioiden kehittämiserojen tasaamisessa
- yleishyödyllisten ja muiden hyvinvointipalvelujen aseman turvaamiseen ja vaikuttamistoimintaan näiden poisjättämiseksi palveludirektiivistä
- vähimmäistoimeentulon ja muiden sosiaalisten vähimmäisstandardien luomiseen sekä aktiiviseen osallistamiseen
- PROGRESS-ohjelman rahoitustuen käyttämiseen
- EU:n perussopimuksen ja D-suunnitelman ("demokratia, dialogi ja debatti") jatkotyöstämiseen
- EU:n päätöksenteon läpinäkyvyyden ja kansalaisjärjestöjen edustavuuden lisäämiseen
- EU:n sosiaaliseen agendaan.

Keskeiset tehtävät 2010

EAPN-Fin osallistuu köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen eurooppalaisen teemavuoden toteuttamiseen osana STM:n asettamaa kansallista toimeenpanoryhmää (NIB) ja teemavuoden käytännön toimintoja koordinoivaa ja toteuttavaa toimijakonsortiota.

Verkosto osallistuu kansallisen strategiaraportin (NSR) mukaisen toiminnan päivittämiseen, seurantaan ja arviointiin osana virtaviivaistettua koordinaatiota, ja painottaa köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastaisen työn tärkeyttä sekä sosiaalisten ja taloudellisten näkökohtien keskinäistä tasapainoa EU-politiikassa.

Köyhyyttä kokevien eurooppalaiseen tapaamiseen (Meeting of people experiencing poverty) liittyvää kansallista suunnittelua ja seurantaa vahvistetaan aiempien vuosien tapaan koko toimintavuoden kestäväksi toimintaprosessiksi. Toimintavuoden 2010 aikana nämä toiminnot linkittyvät vahvasti köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen teemavuoden toimintakokonaisuuteen. Tähän liittyen ja voimavarojen mukaan (1) järjestetään alueellisia kuulemistilaisuuksia köyhyyttä ja syrjäytymistä kokeneille ihmisille, kootaan sen pohjalta järjestöjen omaa köyhyysraporttia ja tuodaan näiden kautta ns. toista ääntä mukaan valtakunnalliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon, (2) järjestetään seminaareja eduskunnan toimijaryhmien kanssa, (3) osallistutaan YK:n köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen päivän 17.10. tapahtumiin ja asunnottomien yöhön sekä (4) osallistutaan tarkoituksenmukaiseksi katsotulla tavalla sosiaalifoorumin ja muiden aihepiiriin tapahtumien järjestämiseen.

Verkoston jäsenten informoimiseksi ja aktivoimiseksi jatketaan ja vahvistetaan sisäistä tiedotusta ja keskinäistä konsultointia.

TOIMINTA TYÖRYHMISSÄ

Verkostolla on neljä työryhmää. Myös muita työryhmiä voidaan toimintakauden aikana perustaa tarpeen ja kiinnostuksen mukaan. Läpäisevänä teemana kaikissa työryhmissä käsitellään köyhyyttä ja syrjäytymistä kokevien osallisuutta ja sen vahvistamista, linkittyen sitä kautta sekä verkoston oman perusteeman että eurooppalaisen 2010-teemavuoden toteuttamiseen.

Kansainvälisten asioiden työryhmä on suora linkki Euroopan tason kattojärjestön ja EAPN-Finin välillä. Ryhmässä käsitellään EU- ja EAPN-politiikan ajankohtaisia kysymyksiä tavoitteena priorisoida kansallisesti keskeiset toimintahaasteet.

Lasten ja lapsiperheiden kokeman köyhyyden teemaryhmän tehtävänä on seurata aihepiirin kansallista tilannetta sekä koordinoida ja aktivoida verkoston jäsentahojen tähän liittyvää toimintaa.

Sosiaalipoliittinen työryhmä valmistelelee EAPN-Finin prioriteetteja erityisesti osana köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen teemavuoden toteuttamista sekä kansallista strategiaraporttia (NSR). Lisäksi työryhmä seuraa ja kartoittaa suomalaista köyhyyttutkimusta ja vastaa perusturvarikos-teeman jatkotyöstämisestä.

Terveys ja köyhyys -työryhmä pohtii ja seuraa pitkäaikaissairauksien köyhdyttäviä vaikutuksia, hoidon saatavuutta ja näihin kysymyksiin liittyviä ilmiöitä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehitystä.

JÄSENTOIMINTA

Verkoston voimavaroina ovat jäsenet, heidän EAPN-yhteistyöhön antamansa taloudellinen ja toiminnallinen panos sekä työskentely omien sidosryhmiensä ja köyhyyttä ja syrjäytymistä kokeneitten kanssa. Verkosto tekee vertaisyhteistyötä mm. sosiaali- ja terveysalan keskusjärjestöjen, kirkon, tutkijoiden ja oppilaitosten kanssa. Verkoston vahvistamiseksi ja jäsenjärjestöjen aktivoimiseksi mukaan toimintaan – toimintavuoden aikana erityisesti 2010-teemavuoden kehyksessä - EAPN-Finin hallitus ja työryhmät jatkavat sisäistä tiedotusta sekä keskeisten haasteitten priorisoimista. Vaikuttamistoiminta suunnataan sekä kansalliseen että EU-tason kansainväliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon.

TOIMINTA EUROOPAN VERKOSTOSSA (EAPN)

Suomen verkosto on EAPN:n (European Anti-Poverty Network) jäsen. Jokaisella kansallisella verkostolla on yksi paikka EAPN:n hallituksessa. Lisäksi Suomella on edustajia EAPN:n työryhmissä. Euroopan verkoston kautta saatavan tiedon ja kokemusten välittäminen Suomeen sekä suomalaisten näkemysten välittäminen muualle Eurooppaan ovat keskeinen osa toimintaa. Tämä edellyttää EAPN-Finin lähivuosien visioiden, strategioitten ja toteuttamisprosessien selkiyttämistä verkoston toiminta-ajatuksen pohjalta.

Keskeiset tehtävät 2010

Suomen verkosto osallistuu Euroopan verkoston toimintaan yleiskokouksen, hallituksen, työryhmien, verkostokoulutuksen sekä erilaisten seminaarien kuten köyhyyttä kokeneitten tapaamisen kautta.

Euroopan verkostossa nostetaan aktiivisesti esille Suomen ja Pohjoismaiden kannalta tärkeitä asioita sekä tuetaan uusien EU-maiden verkostoja (ml. uudet jäsenhakijat kuten Islanti).

Huolehditaan Eurooppa-tason toiminnan tiedonvälityksestä jäsenyhteisöille sekä kansallisten tietojen välittämistä EU-tason toimijoille.

Tehdään yhteistyötä Pohjoismaiden (Nordic Welfare Platform) sekä Baltian maiden verkostojen kanssa.

VERKOSTON TOIMINTATAVAT JA TALOUS

Verkosto ei ole rekisteröitynyt. Se toimii *Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton (STKL)* yhteydessä saaden siltä sihteeri- ja taloushallintopalveluja. Verkoston toiminta rahoitetaan pääosin jäsenmaksuin sekä jäsenten muulla taloudellisella ja toiminnallisella tuella. Eurooppalaisen verkoston laajentumisen ja talousraamin tiukkuuden vuoksi EAPN:n kansallisten verkostojen toivotaan hankkivan yhä enemmän myös esimerkiksi valtiolta saatavaa kansallista rahoitustukea. Teemavuoden toimintaan EAPN-Fin saakin nyt kansallista ja EU-rahoitusta konsortiojäsenyytensä kautta. 2010-toimintoja varten verkosto on lisäksi hakenut yhdessä STKL:n kanssa RAY-projektiavustusta. Verkoston talousarvio vuodelle 2010 on erillisenä liitteenä.